

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania I. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o prawo do renty socjalnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 5 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 października 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w [...]) na rzecz adw. K. O.-D. tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ubezpieczonej I. G. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

I. G. (wnioskodawczyni, ubezpieczona) została zaliczona do drugiej grupy inwalidów na podstawie orzeczenia Komisji Lekarskiej do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia z 7 lutego 1990 r. Zgodnie z tym orzeczeniem inwalidztwo ubezpieczonej istnieje od dzieciństwa, jest spowodowane stanem narządu wzroku i ma charakter trwały. Do 30 września 2003 r. renta socjalna przysługująca I. G. była wypłacana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w N., natomiast od 1 października 2003 r. (tj. od chwili wejścia w życie ustawy z dnia 27 czerwca

2003 r. o rencie socjalnej, Dz.U. Nr 135, poz. 1268 ze zm.) miał ją przyznawać i wypłacać Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Rozpoznając wniosek ubezpieczonej z 25 sierpnia 2003 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wydał 2 października 2003 r. decyzję, na podstawie której przyznał jej rentę socjalną od 1 października 2003 r. Organ rentowy nie oceniał stanu zdrowia ubezpieczonej, lecz oparł się na orzeczeniu Obwodowej Komisji Lekarskiej do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia z 7 lutego 1990 r., która zaliczyła ubezpieczoną do drugiej grupy inwalidów na stałe. Na tej podstawie organ rentowy przyznał wnioskodawczyni rentę socjalną na stałe.

W dniu 17 listopada 2010 r. ubezpieczona złożyła wniosek o rentę rodzinną. Lekarz orzecznik ZUS orzeczeniem z 9 grudnia 2010 r. ustalił, że wnioskodawczyni nie jest całkowicie niezdolna do pracy, co stanowiło podstawę wydania przez organ rentowy decyzji z 4 stycznia 2011 r. odmawiającej jej prawa do renty rodzinnej po zmarłym K. G..

Z uwagi na stwierdzone rozbieżności między orzeczeniami co do stopnia niezdolności do pracy sprawa I. G. została rozpatrzona w trybie nadzoru nad wykonywaniem orzecznictwa o niezdolności do pracy przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie. W wyniku czynności nadzorczych sprawa ubezpieczonej została przekazana do ponownego rozpatrzenia przez komisję lekarską ZUS, która wydała 16 października 2015 r. orzeczenie o braku całkowitej niezdolności ubezpieczonej do pracy. Na tej podstawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z 10 listopada 2015 r. odmówił I. G. prawa do renty socjalnej, ponieważ komisja lekarska ZUS nie uznała ubezpieczonej za osobę całkowicie niezdolną do pracy. I. G. odwołała się od tej decyzji w rozpoznawanej sprawie.

Sąd Okręgowy w O., wyrokiem z 22 lipca 2016 r., oddalił odwołanie. Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że warunkiem wstępnym przyznania świadczenia w postaci renty socjalnej jest rozpoznanie u wnioskodawcy całkowitej niezdolności do pracy, która zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej musi mieć swoje źródło w schorzeniach powstałych w okresach referencyjnych, tj. przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, ale przed ukończeniem 25 roku życia. W celu oceny stanu

zdrowia wnioskodawczynie Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego okulisty. Biegła rozpoznała u ubezpieczonej wysoką krótkowzroczność astygmatyczną zwyrodniającą oboje oczu oraz duże niedowidzenie oka lewego i na tej podstawie stwierdziła, że wnioskodawczynie jest praktycznie osobą jednooczną, jednak z uwagi na jej średnie wykształcenie jest zdolna do wykonywania wielu prac biurowych, na portierni, lekkich prac fizycznych. Z tego względu biegła nie uznała ubezpieczonej za osobę całkowicie niezdolną do pracy. Sąd Okręgowy stwierdził, że opinie biegłej są kategoryczne, rzeczowe, wyczerpujące, należycie uzasadnione, a także wydane z uwzględnieniem całej dostępnej, znajdującej się w aktach sprawy i przedstawionej przez wnioskodawczynię dokumentacji medycznej. W tej sytuacji Sąd nie znalazł podstaw do dopuszczenia dowodu z kolejnej opinii biegłego, o co wnioskował pełnomocnik ubezpieczonej.

I. G. wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego w O., podnosząc zarzuty: naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przez uznanie za wiarygodne wniosków zawartych w opinii biegłego okulisty; błędu w ustaleniach faktycznych, prowadzącego do przyjęcia, że nie jest całkowicie niezdolna do pracy oraz niewyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym oddalenia wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego okulisty celem wyjaśnienia spornych okoliczności dotyczących jej stanu zdrowia.

Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z 4 października 2017 r., oddalił apelację.

Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że zarówno w odwołaniu od decyzji organu rentowego, jak i w toku postępowania apelacyjnego I. G. powołuje się na niesprawiedliwe (jej zdaniem) wstrzymania wypłaty renty socjalnej, mimo przyznania jej prawa do tego świadczenia na stałe na mocy orzeczenia z 1990 r. W tej sytuacji rozważeniu podlegała kwestia dopuszczalności weryfikowania przez organ rentowy decyzji w przedmiocie prawa do renty przyznanej jako renta inwalidzka w stanie prawnym obowiązującym przed wejściem w życie ustawy o rencie socjalnej. Sąd Apelacyjny przychylił się do poglądu prezentowanego w orzecznictwie, który dopuszcza weryfikację niezdolności do pracy u uprawnionego, mającego ustalone prawo do świadczenia na stałe (na podstawie prawomocnego wyroku sądowego bądź na podstawie prawomocnej decyzji organu rentowego), niezależnie od okresu trwania inwalidztwa, i przyjmuje obowiązek

rencisty, którego prawo do świadczenia zostało ustalone „na stałe”, do poddania się badaniom lekarskim, jeżeli są one niezbędne do ustalenia prawa do świadczeń określonych ustawą (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 kwietnia 2016 r., III UK 120/15, LEX nr 2057361; z 26 września 2006 r., II UK 259/05, LEX nr 395065; z 19 kwietnia 2006 r., II UK 143/05, OSNP 2007, nr 11-12, poz. 166; uchwała Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2011 r., I UZP 7/11, OSNP 2012, nr 9-10, poz. 123).

Z uwagi na złożoną przez wnioskodawczynię w postępowaniu apelacyjnym dokumentację lekarską oraz pobieranie przez nią renty socjalnej przez okres 25 lat, Sąd Apelacyjny dopuścił w postępowaniu apelacyjnym dowód z opinii innej biegłej z zakresu okulistyki. Kolejna biegła z zakresu okulistyki rozpoznała u wnioskodawczynie wysoką krótkowzroczność, zwyrodniającą oboje oczu, astygmatyzm niskiego stopnia oka prawego, początkową zaćmę oka lewego, stan po laseroterapii siatkówek obu oczu, zmiany zwyrodnieniowe w plamkach obu oczu (większe w lewym oku), niedowidzenie dużego stopnia lewego oka, zez rozbieżny lewego oka. Biegła odniosła się do wyników badań narządu wzroku przeprowadzonych w 2015 r. oraz w dniu badania sądowo-lekarskiego (14 czerwca 2017 r.) i stwierdziła, że w tym okresie stan narządu wzroku ubezpieczonej nie uległ pogorszeniu. We wnioskach opinii stwierdziła, że rozpoznane u I. G. schorzenia okulistyczne nie powodują całkowitej niezdolności do pracy, lecz wymagają okresowej kontroli okulistycznej.

Zdaniem Sądu drugiej instancji wydane w sprawie opinie dwóch biegłych z zakresu okulistyki są kompleksowe, rzetelne, wyczerpująco uzasadnione oraz odnoszą się do stanu zdrowia ubezpieczonej i okoliczności wynikających z całokształtu dokumentacji medycznej, uwzględniają przy tym kwalifikacje zawodowe ubezpieczonej (wykształcenie średnie). Opinie zostały wydane przez lekarzy właściwej specjalności, po uprzednim zapoznaniu się z dokumentacją medyczną, a opinie podstawowe – także po zbadaniu wnioskodawczynie. W treści opinii biegłe wyczerpująco ustosunkowały się do rozpoznanych u badanej schorzeń oraz oceniły ich wpływ na jej zdolność do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami. Wnioski wyprowadzone z tych opinii są jasne, logiczne i należycie umotywowane. Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do podważania wniosków płynących ze sporządzonych opinii ani też fachowości, poziomu wiedzy i

obiektywizmu biegłych lekarzy. Z tych względów nie istniała potrzeba przeprowadzania przez sąd dowodu z opinii kolejnego (trzeciego) biegłego z zakresu okulistyki, dlatego na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oddalono wniosek dowodowy odwołującej się o dopuszczenie dowodu z opinii nowego biegłego lekarza tej specjalności.

Według wniosków wynikających z opinii dwóch biegłych okulistów stan zdrowia ubezpieczonej nie narusza sprawność jej organizmu w stopniu powodującym całkowitą niezdolność do pracy. To oznacza, że na dzień wydania zaskarżonej decyzji organu rentowego z 10 listopada 2015 r. odwołująca się nie spełniła warunków niezbędnych do przyznania jej prawa do renty socjalnej na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej w związku z art. 12 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.).

I. G. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...], zaskarżając wyrok w całości. Skargę kasacyjną oparła na podstawach naruszenia prawa materialnego: art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 982 ze zm.) przez jego błędną wykładnię i uznanie, że skarżąca nie spełnia przesłanek do uznania jej za osobę trwale niezdolną do pracy, w sytuacji, gdy nie jest dopuszczalne kwestionowanie przez sąd niezdolności do pracy osoby, która przed 1 września 1997 r. była nieprzerwanie od dziesięciu lat inwalidą i z tego tytułu pobierała rentę, albowiem zmiana statusu prawnego inwalidów od 1 września 1997 r. nie daje podstaw do przeprowadzania badań kontrolnych takich osób. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego oraz o zasądzenie na rzecz pełnomocnika nieopłaconych w całości ani w części kosztów pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu na etapie postępowania kasacyjnego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego: czy dopuszczalne jest kwestionowanie przez organ rentowy niezdolności do pracy osoby, która przed 1 września 1997 r. była nieprzerwanie od dziesięciu lat inwalidą i z tego tytułu pobierała rentę. Pełnomocnik skarżącej podkreśliła, że Sąd Apelacyjny w [...],

oddalając apelację, nie odniósł się do całości argumentów zawartych we wskazywanej przez skarżącą linii orzeczniczej, doprowadzając tym samym do rozbieżności w zakresie dopuszczalności kwestionowania przez organ rentowy niezdolności do pracy osoby, która przed 1 września 1997 r. była nieprzerwanie od dziesięciu lat inwalidą i z tego tytułu pobierała rentę (dla porównania wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2002 r., II UKN 747/00, OSNAPiUS 2003, nr 21, poz. 522; z 6 września 2000 r., II UKN 693/99, OSNAPiUS 2002, nr 5, poz. 125 - reprezentujące pogląd korzystny dla osoby ubiegającej się o rentę oraz wyrok Sądu Najwyższego z 11 maja 2005 r., III UK 29/05, OSNP 2005, nr 23, poz. 381 - umożliwiające negatywne rozpatrywanie spraw i odmowę przyznania świadczenia socjalnego). W związku ze stwierdzonymi rozbieżnościami w orzecznictwie, których problematyka dotyczy sfery praw obywatelskich, konieczne jest rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia w drodze merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Pełnomocnik skarżącej wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania uzasadnił występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. W związku z takim uzasadnieniem należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju myśli prawnej i będzie miało znaczenie nie tylko dla oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki, która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Skarżący powinien dostrzegane zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522; z 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, LEX nr 1802572; z 30 marca 2016 r., I UK 21/16, LEX nr 2320363).

Pełnomocnik skarżącej błędnie utożsamia dwie niezależne przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Przytacza istotne zagadnienie prawne, które co do zasady powinno mieć charakter nowy, dotychczas niewyjaśniony w orzecznictwie, a jednocześnie powołuje się na różne (jego zdaniem rozbieżne) linie orzecznicze dotyczące tego samego zagadnienia. W swojej argumentacji pełnomocnik skarżącej zaprzecza więc tezie, jakoby problem dopuszczalności kwestionowania przez organ rentowy niezdolności do pracy osoby, która przed 1 września 1997 r. była nieprzerwanie od dziesięciu lat inwalidą i z tego tytułu pobierała rentę przyznaną na stałe, nie był dotychczas przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. Na złożoność wskazanego problemu prawnego i rozbieżność w interpretacji przepisów zwrócił już uwagę Sąd drugiej instancji, przytaczając dwa odmienne poglądy.

Zgodnie z pierwszym, nie jest dopuszczalne kwestionowanie przez organ rentowy niezdolności do pracy osoby, która przed 1 września 1997 r. była

nieprzerwanie od dziesięciu lat inwalidą i z tego tytułu pobierała rentę, a zmiana stanu prawnego od 1 września 1997 r. nie daje podstaw do przeprowadzania badań kontrolnych takich osób (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2002 r., II UKN 747/00; z 6 września 2000 r., II UKN 693/99; z 17 lipca 1996 r., II URN 13/96; z 7 kwietnia 1994 r., II URN 8/94).

Pogląd ten został jednak zakwestionowany w nowszym orzecznictwie. Za dominujący obecnie należy uznać pogląd przeciwny, zgodnie z którym taka weryfikacja jest dopuszczalna, a nawet konieczna. Zmiana poglądów Sądu Najwyższego w tej kwestii została zainicjowana uchwałą składu siedmiu sędziów z 26 stycznia 2006 r., III UZP 2/05 (OSNP 2006, nr 11-12, poz. 187). W uchwale tej Sąd Najwyższy stwierdził, że osoba, która przed dniem 1 września 1997 r. była nieprzerwanie od 10 lat inwalidą i z tego tytułu pobierała rentę, może być skierowana przez organ rentowy na badania lekarskie w celu ustalenia jej niezdolności do pracy jako przesłanki prawa do renty (art. 107 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Poczynając od podjęcia tej uchwały, Sąd Najwyższy konsekwentnie przyjmuje, że osoba, która przed 1 września 1997 r. była nieprzerwanie od 10 lat inwalidą i z tego tytułu pobierała rentę, może być w każdej chwili skierowana przez organ rentowy na badania lekarskie w celu ustalenia jej niezdolności do pracy jako przesłanki prawa do renty. Oznacza to, że na organie rentowym spoczywa ustawowy obowiązek aktualizacji prawa do świadczeń rentowych z tytułu niezdolności do pracy, obejmuje on również te zaistniałe w przeszłości stany faktyczne, będące podstawą dla ustalenia prawa do świadczenia rentowego z tytułu niezdolności do pracy, które nie mają charakteru zamkniętego, skoro zmianie ulega stopień niezdolności do pracy ubezpieczonego, stanowiący jedną z istotnych przesłanek ustawowych warunkujących prawo do renty. Nie ma podstawy prawnej do uznania za niedopuszczalne weryfikowania przez organ rentowy niezdolności do pracy osoby, której prawo do renty zostało ustalone przed 1 września 1997 r. Organ rentowy nie tylko jest uprawniony do takiej weryfikacji, lecz od tej daty ma wręcz obowiązek ustalania, czy niezdolność do pracy ma charakter trwały, czy okresowy, czy też nastąpiło odzyskanie zdolności do pracy. Obowiązek taki istnieje niezależnie od okresu trwania poprzednio ustalonego inwalidztwa (po. np. wyroki

Sądu Najwyższego: z 19 kwietnia 2006 r., II UK 124/05, LEX nr 1001296; z 17 maja 2006 r., II UK 190/05, LEX nr 1001302; z 18 maja 2006 r., II UK 177/05, LEX nr 1001300; z 13 czerwca 2006 r., II UK 195/05, LEX nr 1001303; z 13 czerwca 2006 r., II UK 212/05, LEX nr 1001305; z 13 czerwca 2006 r., II UK 215/05, LEX nr 1001307; z 26 września 2006 r., II UK 259/05, LEX nr 395065; z 6 lutego 2007 r., II UK 122/06, LEX nr 948792). Również w najnowszym orzecznictwie pogląd o dopuszczalności weryfikowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zdolności do pracy ubezpieczonego pobierającego rentę z tytułu tej niezdolności jest przyjmowany w wielu orzeczeniach (por. np. uchwałę Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2011 r., I UZP 7/11, OSNP 2012, nr 9-10, poz. 123; wyroki Sądu Najwyższego: z 26 lipca 2013 r., III UK 105/12, LEX nr 1555687; z 17 kwietnia 2014 r., I UK 378/13, LEX nr 1477427). Sąd Najwyższy przyjmuje, że ani wcześniejszy, choćby długotrwały, stan niezdolności do pracy i korzystanie z tego tytułu z prawa do renty, ani zaawansowany aktualnie wiek ubezpieczonego, ani trudności w znalezieniu zatrudnienia na rynku pracy, nie wykluczają negatywnego zweryfikowania uprawnień rentowych ubezpieczonego (art. 107 ustawy emerytalnej), w szczególności w żadnym razie nie uzasadniają ustalenia dalszego prawa do renty ubezpieczonemu, który nie spełnia ustawowych warunków, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 3 w związku z art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej. W tym stanie rzeczy nie ma podstaw do przyjęcia, że w obecnej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne przytoczone przez pełnomocnika skarżącej. Dodatkowo, brak jest podstaw do uznania, że istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), skoro ich interpretacja była przedmiotem uchwały Sądu Najwyższego w powiększonym składzie i nie zaistniały żadne okoliczności uzasadniające zmianę wyrażonego tam poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lutego 2008 r., II UK 256/07, LEX nr 449011).

Na uzasadnienie swojej tezy o istotnym zagadnieniu prawnym wynikającym z rozbieżności w orzecznictwie pełnomocnik skarżącej przytacza zasadniczo wyroki Sądu Najwyższego zapadłe przed rozstrzygającą dla rozważanej kwestii uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2005 r., III UZP 2/05 (OSNP 2006, nr 11-12, poz. 187). Sąd Najwyższy w składzie powiększonym poddał krytyce zapatrywanie o dopuszczalności dalszego wypłacania rent, niezależnie od

trwania lub ustania niezdolności do pracy, wywodząc, że przepisy nie gwarantują w takim wypadku prawa do świadczeń, mimo dziesięcioletniego okresu ich wypłacania. Jeżeliby nawet gwarancji tej upatrywać w instrukcyjnej wskazówce dla komisji lekarskich ujętej w § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 5 sierpnia 1983 r., to postępowanie wszczęte po dniu 1 września 1997 r. musiało się toczyć według obowiązujących od tego dnia przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 sierpnia 1997 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy do celów rentowych (Dz.U. Nr 99, poz. 612), niezawierającego regulacji podobnej do § 29 poprzedniego rozporządzenia.

Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i o ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. Nr 100, poz. 461) znaczenie przypisywane w orzecznictwie „zakazowi” kierowania na badania lekarskie utraciło wszelki walor wobec zróżnicowania prawa do renty w zależności od trwałości niezdolności do pracy i ustania prawa do renty okresowej po czasie, na który została ustalona. Zaniechania kontroli niezdolności do pracy nie można pogodzić z art. 101 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przewidującym ustanie prawa do świadczeń wraz z ustaniem któregośkolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa, oraz z art. 107 tej ustawy, zgodnie z którym prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy oraz wysokość tych świadczeń ulega zmianie, jeżeli w wyniku badania lekarskiego, przeprowadzonego na wniosek lub z urzędu, ustalono zmianę stopnia niezdolności do pracy, brak tej niezdolności lub jej ponowne powstanie. W nowym stanie prawnym badania kontrolne rencistów prowadzone są według zasad wydanego na podstawie art. 14 ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy (Dz.U. Nr 273, poz. 2711), które stanowi, że stwierdzenie w orzeczeniu lekarza orzecznika wydanym w trybie § 3 tego rozporządzenia braku niezdolności do pracy (odzyskania zdolności do pracy przez osobę poprzednio niezdolną do pracy) zobowiązuje organ rentowy do wydania decyzji o zmianie w prawie do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy.

Choć powołana uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2005 r., III UZP 2/05, zapadła na tle sprawy o rentę z tytułu niezdolności

do pracy, to jednak argumentacja dotycząca weryfikacji niezdolności do pracy zachowuje aktualność w sprawach o rentę socjalną, gdyż zasadniczym kryterium jej nabycia jest całkowita niezdolność do pracy.

Nie ma więc formalnych przeszkód przed przeprowadzeniem weryfikacji niezdolności do pracy osoby długotrwale pobierającej rentę uzależnioną od kryterium zdolności do pracy. Organ rentowy miał prawo ustalić, czy skarżąca jest nadal osobą całkowicie niezdolną do pracy. W świetle ustaleń faktycznych Sądu Apelacyjnego, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), I. G. nie była na dzień wydania zaskarżonej decyzji ZUS osobą całkowicie niezdolną do pracy, co potwierdziły dwie opinie niezależnych biegłych.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. poz. 1714 ze zm.).